HE 161/2026 vp vastine

HaV 9.11.2026 klo 9.45

Hallitusneuvos Jarmo Tiukkanen

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Yleistä

- Lausunnoissa kannatettiin laajasti esityksen tavoitetta ehkäistä opiskeluperusteisen oleskelulupajärjestelmän väärinkäytöksiä.
- Voivat heikentää Suomen houkuttelevuutta opiskelumaana, vaikeuttaa kansainvälisten opiskelijoiden rekrytointia sekä vaikuttaa kielteisesti osaavan työvoiman saatavuuteen ja opiskelijoiden hyvinvointiin.
- Tarvitaan myös muita toimenpiteitä väärinkäytösten ehkäisemiseksi sekä kansainvälisten opiskelijoiden työllistymisen ja Suomeen jäämisen tukemiseksi.
- Esitettyjä muutoksia pidettiin kuitenkin perusteltuina, koska puutteellinen toimeentulo ja riittämätön kielitaito voivat altistaa opiskelijoita työperäiselle hyväksikäytölle, ihmiskaupalle ja muille väärinkäytöksille.

Kelan myöntämät etuudet

- KELA toteaa, että esitetyt muutokset eivät sellaisenaan vaikuta opiskelijoiden ja heidän perheenjäsentensä sosiaaliturvaoikeuksien määräytymisperusteisiin.
- Opiskelija-perheenkokoajan oikeus etuuksiin on rajoitettu, eikä esimerkiksi opintorahaa ja asumisen tukia makseta.
- Esitetyillä muutoksilla on Kelan etuusmenoja vähentävä vaikutus.

Asumisaikavaatimus ja siitä tehtävät poikkeukset

- Opiskelijoiden perheenjäsenten määrän kasvu on lisännyt merkittävästi oppilaitosten, korkeakoulujen, hyvinvointialueiden ja järjestöjen kuormitusta. Lisäksi toimeentuloon liittyvät ongelmat ovat heijastuneet oppilaitoksiin.
- Asumisaikavaatimuksen pituutta pidettiin ongelmallisena.
- Perheen erossaolo voi heikentää opiskelijoiden hyvinvointia, opiskelumenestystä ja kotoutumista sekä vähentää opiskelijoiden kiinnostusta hakeutua Suomeen.
- Esitettiin poikkeuksia:
  - 2-vuotiset maisteriohjelmat
  - Opiskelijalle syntyy lapsi Suomessa
  - Hakemuksen jättäminen 3 kk ennen asumisajan päättymistä
  - Opiskelija luotettavasti osoittaa selvitykset turvatusta toimeentulosta
  - SM katsoo, että poikkeukset pitäisi tarkemmin määritellä ja että olisi jopa suotuisampaa sääntelyä kuin kv. suojelua saavien henkilöiden perheenjäsenillä

Kielitaitoedellytys

- Kannatettiin ja todettiin, että ensisijaisen vastuun tulee säilyä oppilaitoksilla.
- OKM pitää kielitaitoedellytystä perusteltuna ja korosti, että kielitaidon arvioinnin tulee jatkossakin kuulua opiskelijavalinnan yhteydessä oppilaitoksille.
  - tarpeellinen erityisesti tilanteissa, joissa esimerkiksi monet pääsykokeet ovat siirtyneet taloudellisista syistä hankalammin valvottaviksi etätoteutuksiksi ja kielitestitodistusten väärentäminen on helppoa.
- SM korostaa hakijoiden oikeusturvaa ja painottaa, että oleskelulupaa hakevien hakijoiden osalta kielitaidon tarkastelun tulisi kuitenkin lähtökohtaisesti tapahtua riittävässä määrin oleskelulupaharkinnassa, eikä vasta maahan saavuttaessa taikka sen jälkeen.
- Arene piti tarpeellisena yhdenmukaisen asiakirjamallin käyttöönottoa sekä hakijoiden riittävää ohjeistamista ja sääntelyn vaikutusten seurantaa.

Ulkomaalaislain ja tutkija- ja opiskelijalain soveltaminen

- Tunnistetaan paremmin opiskelijoiden haavoittuvuuksia, ja kiinnitetään erityistä huomiota alaikäisiin yksin tulleisiin opiskelijoihin.
- Perheenjäsenten hakemusten erillään käsittely voi sujuvoittaa opiskelijoiden maahantuloa ja opintojen aloittamista.
- Parantaa mahdollisuuksia ottaa kansallinen turvallisuus huomioon oleskelulupaharkinnassa.
- Migi ja SM ehdottaneet sääntelyn (lain 3 §:n 2 momentti) tarkentamista.
  → Ehdotetaan säännöksen tarkentamista.

- Keskeistä, ettei ole päällekkäistä sääntelyä, jolloin ei olisi ongelmia lakien soveltamisessa.

Toimeentuloa ja lukuvuosimaksuja koskevien varojen erillisyys ja muita ehdotuksia

- Ehdotetusta kannatetaan.
- Havaittu tapauksia, joissa oleskelulupaa varten osoitetuista varoista on tosiasiallisesti maksettu lukuvuosimaksuja tai matkakustannuksia, jolloin elinkustannuksiin käytettävissä olevat varat ovat jääneet huomattavasti vaadittua pienemmiksi. Lisäksi on havaittu varojen kierrättämistä hakijoiden välillä.
- UM todennut, että esillä ollut myös verifiointiselvitys ja sulkutili, joita ei kuitenkaan ole sisällytetty esitykseen.

Jälkiarviointi

- Jälkiarviointia kannatetaan.
- Lausunnoissa esitettiin ehdotuksia, mitä tulisi selvittää.
- Erityisesti painotettiin tämän esityksen ja muiden tällä hallituskaudella tehtyjen opiskelijoiden maahantuloa koskevien lakimuutosten vaikutusten seurantaa kokonaisuutena.
- Useiden samanaikaisten muutosten yhteisvaikutus voi vähentää kansainvälisten opiskelijoiden määrää ja vaikuttaa Suomen asemaan kilpailussa kansainvälisistä osaajista. Vaikutuksia Suomen veto- ja pitovoimaan on siksi arvioitava kokonaisuutena.

Toimeentuloedellytystä koskevan asetuksen sanamuodot

- SM lausunut asetusluonnoksen 1 §:n sanamuodosta ja sen tarkentamisesta.
- Asetus on tässä vaiheessa vain luonnoksena esityksen liitteenä, ja se annetaan, kun asetuksenantovaltuudesta on säädetty.

Toimeentuloedellytyksen taso

- Erityisesti hallituksen esityksen valmistelun työryhmään kuuluneet tahot, kuten OM/valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen työn koordinaattori, SM, OKM, Migri ja STM katsovat, että opiskelijan toimeentuloedellytyksen tason säilyttäminen 800 eurossa kuukaudessa on liian alhainen taso. Asiaa on perusteltu mm. Haavoittuvuusselvityksen havainnoilla ja julkisuudessakin ilmi tulleilla tapauksilla opiskelijoiden ja näiden perheenjäsenten toimeentulovaikeuksista.
- SM kiinnittää huomiota ulkomaalaislain 39 §:n 2 momentissa toimeentuloedellytyksestä säädettyyn ja asetuksenantovaltuuteen, miten taso määritetään; esittää, että vain toimeentulotukilakia käytettäisiin.
- STM esittää, että seurantaa tehtäisiin jo ennen 3 vuoden määräaikaa.
- Kuntaliitto toi esiin toimeentulorajojen alueelliset ja koulutusastekohtaiset erot.

Siirtymäsäännös

- Migri on ehdottanut siirtymäsäännöstä.
- Migri ehdottaa, ettei asumisaikavaatimusta sovellettaisi niihin perheenjäseniin, jotka hakevat jatkolupaa tai pysyvää oleskelulupaa opiskelijan perheenjäsenenä, koska asumisaikavaatimuksen soveltaminen näihin hakemuksiin ei ole tarpeen asumisaikavaatimuksen tavoitteet huomioon ottaen.
- Migri esittää lisäksi siirtymäsäännöstä, jotta uusi asumisaikavaatimus ei koskisi ennen lain voimaantuloa jätettyjä hakemuksia.

  → Ehdotetaan, että säädetään siirtymäsäännöksestä.

Kiitos!